

دانشگاه گیلان

نشریه کارآفرینی در کشاورزی
جلد دوم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۴
<http://jead.gau.ac.ir>

بررسی تمایلات فارغ التحصیلان کارشناسی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان نسبت به کارآفرینی

*مسعود یزدان پناه^۱، بهمن خسروی پور^۲، سیده زهره محمدی^۳ و مجتبی دهقانپور^۴

^۱استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان،

^۲دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان،

^۳دانش آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه، کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان،

^۴دانشجوی دکتری ترویج کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱/۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۵/۲۲

چکیده

تمایل به کارآفرینی، یکی از مهم ترین پیش بینی کننده های رفتار کارآفرینی یک فرد در آینده می باشد. از این رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی تمایل به کارآفرینی فارغ التحصیلان با استفاده از تئوری توسعه یافته رفتار برنامه ریزی شده انجام شده است. جامعه مورد مطالعه فارغ التحصیلان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان بودند و از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای برای انتخاب نمونه مورد مطالعه بهره گرفته شد. تعداد ۱۲۳ پرسشنامه از نمونه مورد مطالعه جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه بود که روایی صوری آن با نظر تعدادی از اساتید ترویج و آموزش کشاورزی تأیید گردید و برای تعیین میزان پایایی بخش های مختلف پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که همگی در سطح مناسبی بودند. داده های

---

*مسئول مکاتبه: Masoudyazdan@gmail.com

حاصل با نرم افزار SPSS20 تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان داد دو متغیر نگرش و ریسک‌پذیری قادر به پیش‌بینی میزان قابل‌توجهی ($R^2=65$) از تغییرات در متغیر تمایل نسبت به کارآفرینی هستند. در انتهای مقاله، به‌منظور بهبود تمایلات فارغ‌التحصیلان نسبت به کارآفرینی، پیشنهادهایی ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، فارغ‌التحصیلان، تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، تمایلات

مقدمه

رشد سریع جمعیت و سایر تحولات اجتماعی-اقتصادی پرشتاب در دهه‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۰ از جمله محدود شدن فرصت‌های استخدامی از سوی دولت، نبودن ساختار مناسب در بخش خصوصی برای جذب دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، مشکلات ساختار فرهنگی جامعه، وجود مسائل متعدد در فضای کسب و کار، نبود ارتباط موثر میان دانشگاه و بخش‌های مختلف اقتصادی و غیره، موجب بروز بحران بیکاری گردیده است (بادسار و همکاران، ۱۳۹۳). بحران بیکاری به‌عنوان یک معضل، تمام جنبه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی یک جامعه را به‌شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد و گاهی اثرات غیر قابل‌جبرانی بر جای می‌گذارد. اگرچه علل و نیز راه حل و درمان این معضل به روشنی مشخص نیست، اما مشکلات اقتصادی و در صدر آن بیکاری نقش مهمی در ایجاد و افزایش سایر معضلات دارد. حل این مشکل، سیاست‌گذاران غالب کشورها را با چالش‌های بزرگی روبه‌رو کرده‌است؛ به گونه‌ای که می‌توان گفت ثبات و زوال برخی از دولت‌ها در گرو حل بحران بیکاری می‌باشد (رحمانیان کوشکی و همکاران، ۱۳۹۱). بر اساس آمار موجود، میزان بیکاری جوانان در ایران ۲۲ درصد تخمین زده شده است که تقریباً دو برابر میزان متوسط بیکاری در جهان است. نیروی انسانی دارای تحصیلات عالی از لحاظ کمی در ایران مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه، رشد شایان توجهی داشته‌است؛ برای مثال، در طی یک دوره ۴ ساله، بین سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ حدود ۸۹۰ هزار دانشجو در بخش کشاورزی از دانشگاه‌های دولتی و آزاد فارغ‌التحصیل شدند. هم‌اکنون در بخش کشاورزی ۲۴۰ هزار دانش‌آموخته‌ی کشاورزی و منابع طبیعی عضو سازمان نظام مهندسی هستند. بر اساس آمار رسمی این سازمان حدود ۵۷ هزار نفر از دانش‌آموخته‌های کشاورزی جویند کار هستند. این گزارش‌ها و آمارها بیانگر آن است که دانش‌آموختگان کشاورزی پس از فارغ‌التحصیلی با

چالش‌های زیادی رو به رو هستند و در عمل نمی‌توانند وارد بازار کار شوند (شیری و علی‌بیگی، ۱۳۹۴). در چنین شرایطی، نظام آموزش عالی کشاورزی و برنامه‌های درسی آن، طوری باید تدوین و اجرا گردند که بیش از هر زمان دیگری توانمندی‌های دانشجویان را در جهت برطرف کردن نیازهای واقعی جامعه و بازار کار در حال و آینده سوق دهند. از جمله راهکارهایی که در دنیا در خصوص بهبود وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان به کار گرفته می‌شود، تأکید بر کارآفرینی و خوداشتغالی از طریق برنامه‌ها و دروس دانشگاهی است (رحمانیان کوشکی و همکاران، ۱۳۹۴). به بیان دیگر، یکی از اصلی‌ترین الزامات و راهکارهایی که در سال‌های اخیر جهت مقابله با مسائل یاد شده و به‌ویژه تقویت نظام‌های آموزشی از جمله آموزش عالی کشاورزی از سوی شمار زیادی از دانشمندان و صاحب‌نظران مورد توجه جدی قرار گرفته است، توسعه کارآفرینی در مراکز آموزشی و دانشگاهی می‌باشد، به نحوی که آموزش کارآفرینی به دلیل مشخصه‌هایی که دانشگاه‌ها از نظر داشتن سرمایه انسانی در قالب دانشجو و اعضای هیئت علمی دارند، به یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین فعالیت‌های دانشگاهی در کشورهای مختلف دنیا تبدیل شده است (رضایی و همکاران، ۱۳۹۱). برای مثال، تعداد دانشکده‌هایی که در ایالات متحده به آموزش کارآفرینی می‌پردازند در طی ۲۰ سال گذشته از ۱۲ دانشکده به ۱۶۰۰ دانشکده افزایش یافته است (زالی و همکاران، ۱۳۸۶). هم‌چنین به دلیل اهمیت و نقش کارآفرینی و کارآفرینان در روند رشد و توسعه کشورها طی دو دهه گذشته، دانشگاه‌های کشورهای در حال توسعه و پیشرفته با توجه به نیازها و امکانات خود، برنامه‌های آموزشی و پژوهشی ویژه متنوعی را برای آموزش و تربیت کارآفرینان به اجرا گذاشته‌اند. به عبارت دیگر، هم‌چنان که اقتصاد کشورها، قوانین و مقررات و نیازهای بازار کار تغییر و تحول پیدا می‌کند، نظام‌های آموزش عالی نیز تلاش می‌نمایند تا تغییراتی در برنامه‌های خود ایجاد کنند و با توسعه اقتصادی و بازار کار هماهنگ شوند. به همین دلیل است که در بسیاری از کشورها به‌ویژه کشورهای پیشرفته که حتی‌الامکان موانع و مشکلات برطرف شده‌اند، دولت‌ها به شکوفا کردن توان بالقوه مردم پرداخته‌اند و آموزش به تولیدکنندگان کوچک بسیار اهمیت یافته است (خسروی‌پور و نیکخواه، ۱۳۹۲). در واقع، در این جوامع، کارآفرینی تبدیل به ابزار نیرومندی شده است که بهره‌گیری از آن می‌تواند باعث رفع مشکلاتی همچون بیکاری، کمبود نیروی انسانی خلاق و پویا، نزول چشمگیر بهره‌وری، کاهش کیفیت محصولات و خدمات و رکود اقتصادی شود. اکنون در عرصه جهانی، افراد خلاق، نوآور و مبتکر به‌عنوان کارآفرینان؛ منشأ تحولات بزرگی در زمینه‌های صنعتی، تولیدی و خدماتی شده‌اند. چرخه‌های اقتصادی همواره با توسعه کارآفرینی به

حرکت در می‌آید. فرد کارآفرین از فرصت‌های پیش آمده به‌خوبی استفاده می‌کند و با تغییراتی قادر به خلق اثری جدید می‌شود (وطن‌خواه و رضائی‌مقدم، ۱۳۹۴). با توجه به اهمیت موضوع، در کشور ایران نیز در چند سال اخیر دانشگاه‌ها به آموزش کارآفرینی روی آورده‌اند و فعالیت‌های متعددی را به‌منظور آموزش کارآفرینی و تقویت نقش آن در ایجاد، توسعه و تغییر در گرایش، دانش و مهارت دانشجویان انجام داده‌اند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۱). هر چند، تجارب به‌دست آمده نشان می‌دهد که به‌رغم توجه به آموزش‌های کارآفرینی در دانشگاه‌ها، این آموزش‌ها همواره با مشکلات جدی و عدیدهای مواجه بوده و نتوانسته‌اند انگیزه لازم برای راه‌اندازی کسب و کارهای کارآفرینانه را در دانش‌آموختگان ایجاد نمایند (رستمی و همکاران، ۱۳۹۰). در این زمینه، شریف و همکاران (۱۳۹۰) بر این باورند که وضعیت موجود آموزش کارآفرینی به‌ویژه در سطح آموزش عالی در کشور از یک الگوی منسجم برخوردار نبوده و دچار پراکندگی و سردرگمی است. این مسأله در آموزش عالی کشاورزی از وضعیت به مراتب حادث‌تری برخوردار بوده و در واقع، آموزش و توسعه کارآفرینی میان دانشجویان و دانش‌آموختگان بخش کشاورزی، یکی از مشکلات اساسی و عمده آموزش عالی کشاورزی به‌شمار می‌رود (رضایی و همکاران، ۱۳۹۱). بی‌تردید، بخش قابل توجهی از این مشکل به علت عدم توجه به تمایلات افراد به کارآفرینی است، قبل از این‌که آن‌ها وارد عرصه‌ی کارآفرینی شوند. چرا که تمایل به کارآفرینی یک پیش‌نیاز ضروری برای رفتارهای کارآفرینانه است و بهترین پیش‌بینی‌کننده رفتار کارآفرینی است (باقرصاد و همکاران، ۱۳۹۲). متأسفانه بیش‌تر پژوهش‌های کارآفرینی توجه خود را به راه‌اندازی کسب و کار (مرحله بعد از تصمیم‌گیری) معطوف کرده و مرحله‌ی تصمیم‌گیری را مورد غفلت قرار می‌دهند (کشاورز، ۱۳۹۳)، که چنین امری در مورد آموزش‌های کارآفرینی در آموزش عالی مصداق بارزتری دارد. به بیان دیگر، در مرحله تصمیم‌گیری (نیت و عزم کارآفرینانه) این نکته قابل توجه است که چه عواملی باعث انتخاب راه‌اندازی یک کسب و کار به‌جای گزینه‌های مختلف شغلی دیگر توسط یک فرد می‌شوند (رحمانیان کوشکی و همکاران، ۱۳۹۱). شناخت این عوامل، بر اثربخشی آموزش‌های کارآفرینی می‌افزاید (کشاورز، ۱۳۹۳). از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی تمایل به کارآفرینی فارغ‌التحصیلان با استفاده از تئوری توسعه یافته رفتار برنامه‌ریزی شده انجام شده است.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق: تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، یک مدل مهم اجتماعی - شناختی است که توضیح واریانس را در رفتار ارادی مورد هدف قرار می‌دهد (Ajzen, 1991). در واقع، این تئوری

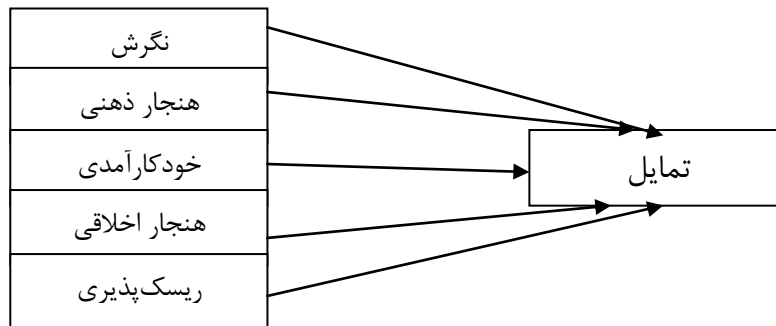
که توسعه بیش‌تر تئوری عمل منطقی است یک چارچوب مفهومی را برای درک رفتار انسانی فراهم می‌کند. این تئوری فرض می‌کند که نیت رفتاری، یک پیش‌بینی کننده خوب از رفتار انسانی است که به وسیله سه عامل نگرش‌ها نسبت به رفتار، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک شده، تحت تأثیر می‌باشند (Hurlimann et al., 2009). در تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، نگرش‌ها به یک ارزیابی کلی از انجام رفتار به‌عنوان مثبت یا منفی اشاره می‌کنند (Russel and Fielding, 2010). در واقع، نگرش وضعیتی است جهت پاسخ مساعد یا نامساعد به یک شیء، شخص، نهاد یا یک رویداد و اولین عامل تعیین کننده نیت‌های کارآفرینانه به‌شمار می‌آید (Ajzen, 1991). نگرش نسبت به کارآفرینی را به‌عنوان میل و درک احتمال از شروع یا راه‌اندازی یک کسب و کار تعریف می‌کنند (Claar et al., 2009). استفاده از این عامل در نیت‌های کارآفرینانه به‌صورتی است که از دیدگاه فرد تا چه اندازه راه‌اندازی کسب و کار جالب به‌نظر می‌رسد که موید تأثیر نگرش بر نیت به شروع یک کسب و کار کارآفرینانه می‌باشد (رحمانیان کوشکی و همکاران، ۱۳۹۱). هنجارهای ذهنی ارزیابی می‌کنند که آیا افراد، حمایت اجتماعی را از دیگران در زندگی‌شان برای شرکت در یک رفتار، مهم درک می‌کنند (Russel and Fielding, 2010). بررسی‌ها نشان داده است افرادی که خانواده آن‌ها از فعالیت‌های کارآفرینانه حمایت کرده باشند، درک بیش‌تری از مفهوم کارآفرینی دارند و افرادی که خانواده آن‌ها حامی چنین فعالیت‌هایی نیستند، برای شروع کسب و کارهای جدید ترسو و بی‌اعتماد خواهند بود (Carr and Sequeira, 2007). کنترل رفتاری درک شده نیز نشان دهنده آن است که تا چه حد مردم فکر می‌کنند که یک رفتار چیزی است که آن‌ها می‌توانند به راحتی آن را انجام دهند (Russel and Fielding, 2010) که آن به‌طور نزدیکی به مفهوم خودکارآمدی مرتبط است (Clark and Finley, 2007). خودکارآمدی نسبت به کارآفرینی را به‌عنوان ارزیابی فرد از توان اداره موفقیت‌آمیز و توان شروع به کسب و کار جدید تعریف می‌کنند (باقرصاد و همکاران، ۱۳۹۲). مطالعات نشان می‌دهد، بدون یک حس قوی از خودکارآمدی، فرد انگیزه کمی به عمل و یا به استقامت در برابر مشکلات دارد (Bandura, 2002). به‌این ترتیب، بر اساس تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، نگرش درباره رفتار، هنجارهای ذهنی و خودکارآمدی به‌عنوان پیش‌گوکننده‌های نیت در راه‌اندازی فعالیت‌های کارآفرینانه به‌شمار می‌روند (رحمانیان کوشکی و همکاران، ۱۳۹۱). نیت کارآفرینانه، یکی از عوامل زیربنایی رفتار برنامه‌ریزی شده است. نیت کارآفرینانه به‌عنوان اولین اقدامی که فرد قبل از آغاز رسمی راه‌اندازی کسب و کار و یا تولید و فروش اولیه مربوط به کسب و کاری انجام می‌دهد، تعریف می‌کنند (Carr and Sequeira, 2007). چندین فعالیت عمده که در جهت اقدام اولیه به‌منظور تمایل به کارآفرینی در نظر گرفته می‌شود را می‌توان به نوشتن طرح تجاری یک

کسب و کار، یافتن ساختمان و تجهیزات برای راه‌اندازی کسب و کار، پس‌انداز و توسعه دادن محصول یا خدمات جدید بیان کرد. چنین اقداماتی به‌عنوان اهدافی در نظر گرفته می‌شود که در مرحله قبل از ظهور کسب و کار یا رفتار نهایی مشاهده نشده از سوی فرد کارآفرین، می‌تواند بروز کند (کوشکی و همکاران، ۱۳۹۱).

اگرچه موفقیت تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده در پیش‌بینی رفتار اثبات شده است و مطالعات زیادی با استفاده از این تئوری انجام شده است (Kaiser, 2006; Liao et al., 2007; Nigbur et al., 2010)، با این وجود تکامل تئوری متوقف نشده است و محققان دیگر در حوزه‌های تحقیقاتی مختلف در راستای مجوز آجزن در خصوص اجازه اضافه نمودن متغیرهای جدید جهت افزایش توان پیش‌بینی‌کنندگی مدل سازه‌های جدیدی را به تئوری اضافه نموده‌اند (Burton, 2004; Fielding et al., 2008). یکی از این متغیرها، هنجار اخلاقی می‌باشد (Bisonette and Contento, 2001; Kaiser, 2006). هنجارهای اخلاقی قواعد یا ارزش‌های اخلاقی داخلی هستند که به‌وسیله پاداش‌ها یا مجازات‌های پیش‌بینی‌شده خودکار، برانگیخته می‌شوند (Arvola et al., 2008). علاوه بر این، ریسک‌پذیری؛ توجه سیاست‌گذاران و محققان را در طول دهه‌های گذشته به خود جلب کرده است. ریسک‌پذیری یعنی تمایل افراد برای پذیرش ریسک و مخاطره هنگام روبه‌رو شدن با یک وضعیت پرمخاطره. کارآفرینی اساساً با ریسک‌پذیری در ارتباط است. مهم‌ترین عاملی که کارآفرینان را از کارمندان متمایز می‌کند این است که کارآفرینان ریسک و عدم اطمینان فعالیت‌های کسب و کار و سود و زیان آن را می‌پذیرند (کیانی ماوی و کیانی ماوی، ۱۳۹۱). با توجه به مطالب فوق، تعاریف مفهومی متغیرها در جدول ۱ و تئوری مورد استفاده در این پژوهش در شکل ۱ ارائه می‌گردد.

جدول ۱- تعاریف مفهومی متغیرها.

تعریف مفهومی متغیر	متغیر
ارزشیابی مطلوب یا نامطلوب شخص نسبت به کارآفرینی می‌باشد.	نگرش نسبت به کارآفرینی
فشار یا تأثیری که از طرف خانواده و یا جامعه بر شخص در رابطه با کارآفرینی وارد می‌شود.	هنجار ذهنی نسبت به کارآفرینی
توانایی شخص برای راه‌اندازی فعالیت‌های کارآفرینانه و اداره موفقیت‌آمیز آن می‌باشد.	خودکارآمدی نسبت به کارآفرینی
احساس درونی و تعهد افراد نسبت به راه‌اندازی فعالیت‌های کارآفرینانه می‌باشد.	هنجار اخلاقی نسبت به کارآفرینی
تمایل شخص به پذیرش ریسک و مخاطره نسبت به فعالیت‌های کارآفرینانه می‌باشد.	ریسک‌پذیری نسبت به کارآفرینی
تصمیم شخص به اعمال و تلاش برای راه‌اندازی فعالیت‌های کارآفرینانه می‌باشد.	تمایل نسبت به کارآفرینی

شکل ۱- تئوری توسعه یافته رفتار برنامه ریزی شده.

مواد و روش‌ها

این تحقیق به منظور بررسی تمایل به کارآفرینی فارغ‌التحصیلان کارشناسی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان از طریق پیمایش پرسشنامه‌ای طراحی و اجرا شد. جامعه آماری شامل دانشجویان کارشناسی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان در سال ۱۳۹۰ می‌باشند که از بین آن‌ها بر اساس جدول کرجسی و مورگان نمونه‌ای ۱۲۳ نفری برای این تحقیق انتخاب شد. نمونه‌های به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب شدند. جمع‌آوری اطلاعات، با استفاده از پرسشنامه انجام گرفت. به منظور طراحی ابزار سنجش سعی گردید مقیاس‌هایی که بدین منظور طراحی شده‌اند، مورد مطالعه و بررسی قرار گیرند. متغیرهای این تحقیق شامل نگرش نسبت به کارآفرینی، هنجار ذهنی نسبت به کارآفرینی، خودکارآمدی نسبت به کارآفرینی، هنجار اخلاقی نسبت به کارآفرینی، ریسک‌پذیری نسبت به کارآفرینی و تمایل نسبت به کارآفرینی می‌باشند (تعداد گویه‌ها و ضریب آلفا برای هر متغیر وابسته و مستقل در جدول ۲ شرح داده شده است).

جدول ۲- مقادیر ضریب آلفا برای متغیرهای تحقیق.

ضریب آلفا	تعداد گویه‌ها	متغیر	ردیف
۰/۸۷	۵	نگرش نسبت به کارآفرینی	متغیرهای مستقل
۰/۷۴	۳	هنجار ذهنی نسبت به کارآفرینی	
۰/۹۵	۵	خودکارآمدی نسبت به کارآفرینی	
۰/۹۲	۳	هنجار اخلاقی نسبت به کارآفرینی	
۰/۹۴	۷	ریسک‌پذیری نسبت به کارآفرینی	
۰/۸۰	۳	تمایل نسبت به کارآفرینی	متغیر وابسته

یافته‌ها

آمار توصیفی: میانگین سن نمونه مورد پژوهش ۲۷/۲۵ سال با انحراف معیار ۳/۳۴ سال بود. جوان‌ترین پاسخگو ۲۶ سال و مسن‌ترین پاسخگو ۳۸ سال داشتند. ۴۹/۶ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۶/۳ درصد زن بودند. از نظر محل سکونت، ۶/۵ درصد از پاسخگویان ساکن روستا و ۸۶/۲ درصد از افراد پاسخگو، شهرنشین بودند. همچنین، توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان درآمد خانوار نشان داد، ۸/۱ درصد از پاسخگویان دارای درآمد ماهیانه کم‌تر از ۵۰۰ هزار تومان، ۶۰/۲ درصد از پاسخگویان دارای درآمد ماهیانه بین ۵۰۰ هزار تومان تا ۱ میلیون تومان و ۱۳ درصد از پاسخگویان دارای درآمد ۱ میلیون تومان به بالا بودند.

عوامل مؤثر بر تمایل دانشجویان نسبت به کارآفرینی: به‌منظور تعیین اثرات کلیه متغیرهای مؤثر بر تمایل نسبت به کارآفرینی و پیش‌بینی میزان تغییرات هر متغیر اقدام به تحلیل و تخمین معادله رگرسیون به روش گام به گام گردید (جدول ۲ و ۳) که دو متغیر ریسک‌پذیری و نگرش نسبت به کارآفرینی دارای ضرایب معنی‌دار هستند.

جدول ۳، ضریب همبستگی چندگانه و ضریب تعیین متغیرهای پیشگوی مذکور بر متغیر وابسته نیت کارآفرینانه را نشان می‌دهد. بر اساس جدول ۴، از بین متغیرهای مستقل ذکر شده، ریسک‌پذیری بیشترین سهم را در تبیین واریانس نیت کارآفرینانه دارد لذا، می‌توان گفت که یکی از عوامل اصلی شکل‌دهنده نیت کارآفرینانه، ریسک‌پذیری فرد است. در حالی که سه متغیر هنجار ذهنی نسبت به کارآفرینی، خودکارآمدی نسبت به کارآفرینی و هنجار اخلاقی نسبت به کارآفرینی معنی‌دار نشده‌اند و نقشی در تبیین نیت کارآفرینانه دانشجویان ایفا نمی‌کنند.

ضریب تعیین (R^2) در این تحلیل برابر ۰/۶۵ است که نشان می‌دهد دو متغیر ریسک‌پذیری و نگرش نسبت به کارآفرینی ۶۵ درصد از تغییرات متغیر نیت کارآفرینانه را تبیین می‌کنند. بر اساس جدول ۴، متغیر ریسک‌پذیری با دارا بودن بیشترین مقدار بتا از اهمیت نسبی بیشتری نسبت به متغیرهای دیگر در تبیین نیت کارآفرینانه دانشجویان برخوردار بوده و نگرش نسبت به کارآفرینی دارای اهمیت نسبی کمتری نسبت به این متغیر است. در نهایت، معادله رگرسیونی مطالعه حاضر به صورت زیر ارائه می‌گردد:

$$Y = 2/08 + 0/23 X1 + 0/15 X2$$

جدول ۳- متغیرهای پیشگو کننده نیت کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی بر اساس تحلیل رگرسیون گام به گام.

مدل	مقدار B	خطای معیار	مقدار بتا	t	معنی داری
(مقدار ثابت)	۲/۰۸	۰/۴۸	-	۳/۲۷	۰/۰۰۰۱
ریسک‌پذیری	۰/۲۳	۰/۰۱۶	۰/۷۷	۴/۸۹	۰/۰۰۰۱
نگرش نسبت به کارآفرینی	۰/۱۵	۰/۰۴۵	۰/۱۸	۲/۷۷	۰/۰۰۱

جدول ۴- ضریب همبستگی چندگانه و ضریب تعیین متغیرهای پیشگو و متغیر وابسته نیت کارآفرینانه.

متغیر پیشگو/ مستقل	R	R ²	R ² تعدیل شده
ریسک‌پذیری	۰/۷۸	۰/۶۲	۰/۶۱
نگرش نسبت به کارآفرینی	۰/۸۰	۰/۶۵	۰/۶۴

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

از آن‌جا که کارآفرینی می‌تواند سر منشأ تحول اقتصادی و جایگزینی برای فرهنگ کاری مرسوم باشد، بنابراین پژوهش‌های مرتبط با آن، واجد اهمیت بسیار است. به این دلیل در این پژوهش یکی از مهم‌ترین موضوعات مرتبط با کارآفرینی، یعنی تمایل برای کارآفرینی مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور در این تحقیق از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده استفاده شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهند که نگرش به کارآفرینی فارغ‌التحصیلان بر تمایل به کارآفرینی آن‌ها تأثیر مثبت معنی‌داری دارد. این بدان معنی است، در صورتی‌که فارغ‌التحصیلان ارزیابی از مهم و عاقلانه بودن راه‌اندازی فعالیت‌های کارآفرینانه داشته باشند با احتمال بیش‌تری در آینده تمایل به راه‌اندازی این‌گونه فعالیت‌ها خواهند داشت که این یافته با نتایج حاصل از مطالعه دیویدسون (Davidsson, 1995) و شاور و اسکات (Shaver and Scott, 1991) هم‌راستا است. هم‌چنین، مطابق با یافته‌های پژوهش ریسک‌پذیری فارغ‌التحصیلان نسبت به کارآفرینی بر تمایل به کارآفرینی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. این نتیجه حاکی از آن است، در صورتی‌که فارغ‌التحصیلان از ریسک‌پذیری بالایی برخوردار باشند، به احتمال بیش‌تری در آینده به راه‌اندازی فعالیت‌های کارآفرینانه تمایل خواهند داشت. نکته جالب توجه در این مطالعه، عدم معنی‌دار بودن متغیرهای هنجار ذهنی و خودکارآمدی در پیش‌بینی تمایل به کارآفرینی می‌باشد. در این رابطه، ترافیمف و فینلی (Trafimow and Finlay, 1996) و پیتریا (Petrea, 2001) معتقدند، معنی‌دار نشدن اثر یک متغیر یا تعداد بیش‌تری از متغیرهای مدل رفتار

برنامه‌ریزی شده، طبیعی است و ممکن است در رفتارهای مختلف رخ دهد. بر مبنای نتایج تحقیق، پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:

- با توجه به نقش مؤثر نگرش بر تمایل فارغ‌التحصیلان نسبت به کارآفرینی، اقداماتی از قبیل بازدید از طرح‌های موفق کارآفرینان در زمینه کشاورزی، دعوت از کارآفرینان برای ارائه تجارب خود در زمینه راه‌اندازی کسب و کار و بازدید از کسب و کارهای موفق به دانشجویان از سوی دانشگاه توصیه می‌شود.

- با توجه به نقش قابل توجه ریسک‌پذیری بر تمایل فارغ‌التحصیلان نسبت به کارآفرینی، برگزاری کارگاه‌های کارآفرینی و ارائه آموزش‌های کارآفرینی به دانشجویان از سوی دانشگاه توصیه می‌شود. همچنین، پیشنهاد می‌شود زمینه فعالیت دانشجویان در قالب تعاونی در سطح دانشگاه مهیا شود تا با فعالیت دانشجویان در تعاونی‌ها، تمایل به کارآفرینی در آن‌ها افزایش یافته و برای کار در محیط‌های کاری آینده آماده شوند.

- با توجه به این‌که تمایل به کارآفرینی یکی از مهم‌ترین عوامل اثر گذار بر رفتار کارآفرینی دانشجویان در آینده می‌باشد، لذا مسئولان نظام آموزش عالی کشور می‌توانند با شناسایی عوامل اثر گذار بر تمایل به کارآفرینی دانشجویان، درصدد تقویت آن برآیند و دانشجویان را هر چه بیش‌تر به سمت فعالیت‌های کارآفرینانه، سوق دهند.

منابع

۱. بادیار، م.، رضایی، ر. و صلاحی مقدم، ن. ۱۳۹۱. بررسی تأثیر هوش عاطفی بر شایستگی‌های کارآفرینانه دانشجویان رشته‌های کشاورزی (مورد مطالعه: دانشگاه زنجان). توسعه کارآفرینی، ۷ (۳): ۴۲۵-۴۰۷.
۲. باقرصاد، و.، زالی، م.، رضوی، س. و سعیدبنادکی، س. ۱۳۹۲. تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای. توسعه کارآفرینی، ۶ (۴): ۳۶-۲۱.
۳. خسروی‌پور، ب. و کیخواه، ش. ۱۳۹۲. آموزش کارآفرینی، رویکردی کارآمد در جهت اشتغال دانشجویان کشاورزی. ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، شماره ۱۶۳، صص ۲۶-۳۹.

۴. رحمانیان کوشکی، م.، چیدری، م. و هواسی، ع. ۱۳۸۹. بررسی توانمندی‌های کارآفرینانه دانشجویان مراکز آموزش علمی- کاربردی کشاورزی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: استان فارس). علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۱ (۱): ۱-۱۷.
۵. رحمانیان کوشکی، م.، چیدری، م. و هواسی، ع. ۱۳۹۱. بررسی عوامل اثر گذار بر قصد کارآفرینانه دانشجویان دانشگاه آزاد ایلام. توسعه کارآفرینی، ۴ (۱۵): ۱۴۴-۱۲۵.
۶. رستمی، ف.، گراوندی، ش. و زرافشانی، ک. ۱۳۹۰. پدیدارشناسی تجربیات دانشجویان در تأسیس کسب و کار (مطالعه موردی: دانشجویان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه). توسعه کارآفرینی، ۴ (۱۴): ۸۷-۱۰۵.
۷. رضایی، ر.، کریمی، آ.، میری کرم، ف. و صفا، ل. ۱۳۹۱. بررسی نیازهای آموزشی دانشجویان کارشناسی‌ارشد رشته‌های کشاورزی در زمینه کارآفرینی (مطالعه موردی: دانشگاه زنجان). توسعه کارآفرینی، ۵ (۳): ۸۴-۶۵.
۸. زالی، م.، مدهوشی، م. و کردنائیچ، ا. ۱۳۸۶. ارزیابی مشخصه‌های کارآفرینی دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه مازندران). فصلنامه مدرس علوم انسانی، ویژه‌نامه مدیریت، ۱۱ (۳): ۸۱-۱۱۳.
۹. شریف، م.، جمشیدیان، ع.، رحیمی، ح. و نادری، ن. ۱۳۹۰. تحلیل وضعیت آموزش کارآفرینی در آموزش عالی ایران. فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۳ (۱۱): ۸۷-۱۰۶.
۱۰. شیرینی، ن. و علی‌بیگی، ا. ۱۳۹۴. شناسایی انگیزه‌های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی: کاربرد مقیاس‌بندی چند بعدی. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۴۶ (۲): ۳۶۲-۳۴۷.
۱۱. کشاورز، م. ۱۳۹۳. بررسی قصد کارآفرینی دانشجویان پیام‌نور و سازه‌های اثرگذار بر آن. توسعه کارآفرینی، ۷ (۳): ۵۴۸-۵۲۹.
۱۲. کیانی ماوی، ن. و کیانی ماوی، ر. ۱۳۹۱. بررسی و مقایسه تمایل کارآفرینی دانشجویان دختر و پسر رشته‌های تربیت بدنی و ارائه مدلی برای سنجش تمایل کارآفرینی. فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، (۹): ۱۹-۲۶.
۱۳. وطن خواه، ن. و رضائی مقدم، ک. ۱۳۹۴. شناخت روحیه کارآفرینی دانشجویان: مورد مطالعه دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۱ (۱): ۷۱-۵۹.
14. Ajzen, I. 1991. The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2): 179-211.

15. Armitage, C.J., and Conner, M. 2001. Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review. *British journal of social psychology*, 40(4): 471-499.
16. Arvola, A., Vassallo, M., Dean, M., Lampila, P., Saba, A., Lähteenmäki, L., and Shepherd, R. 2008. Predicting intentions to purchase organic food: The role of affective and moral attitudes in the Theory of Planned Behaviour. *Appetite*, 50(2): 443-454.
17. Bandura, A. 2002. Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology*, 51(2): 269-290.
18. Bissonnette, M.M., and Contento, I.R. 2001. Adolescents' perspectives and food choice behaviors in terms of the environmental impacts of food production practices: application of a psychosocial model. *Journal of Nutrition Education*, 33(2): 72- 82.
19. Burton, R.J. 2004. Reconceptualising the 'behavioural approach' in agricultural studies: a sociopsychological perspective. *Journal of Rural studies*, 20(3): 359-371.
20. Carr, J.C., and Sequeira, J.M. 2007. Prior family business exposure as intergenerational influence and entrepreneurial intent: A Theory of Planned Behavior approach. *Journal of Business Research*, 60: 1090-1098.
21. Claar, V.V., Tenhaken, V.R., and Frey, R. 2009. Entrepreneurial Attitudes of MBA Student in the United State Relative to the CIS: The Case of Armenia. *International Business and Economics Research Journal*, 8(2): 65-76.
22. Clark, W.A., and Finley, J.C. 2007. Determinants of water conservation intention in Blagoevgrad. *Society and Natural Resources*, 20(7): 613-627.
23. Davidsson, P. 1995. Determinants of entrepreneurial intentions. paper presented at the RENT LX Workshop, 23-24.
24. Fielding, K.S., McDonald, R., and Louis, W.R. 2008. Theory of planned behaviour, identity and intentions to engage in environmental activism. *Journal of Environmental Psychology*, 28(4): 318- 326.
25. Hurlimann, A., Dolnicar, S., and Meyer, P. 2009. Understanding behaviour to inform water supply management in developed nations—a review of literature, conceptual model and research agenda. *Journal of Environmental Management*, 91(1): 47-56.
26. Kaiser, F.G. 2006. A moral extension of the theory of planned behavior: Norms and anticipated feelings of regret in conservationism. *Personality and Individual Differences*, 41(1): 71-81.
27. Liao, C., Chen, J.L., and Yen, D.C. 2007. Theory of planning behavior (TPB) and customer satisfaction in the continued use of e-service: An integrated model. *Computers in Human Behavior*, 23(6): 2804-2822.
28. Nigbur, D., Lyons, E., and Uzzell, D. 2010. Attitudes, norms, identity and environmental behaviour: using an expanded theory of planned behaviour to

- predict participation in a herbicide recycling programme. *British Journal of Social Psychology*, 49(2): 259- 284.
29. Petrea, R.E. 2001. The theory of planned behavior: use and application in targeting agricultural safety and health interventions. *Journal of Agricultural Safety and Health*, 7(1): 7-19.
30. Russell, S., and Fielding, K. 2010. Water demand management research: A psychological perspective. *Water Resources Research*, 46(5): 1-12
31. Shaver, K.G., and Scott, L.R. 1991. Person, process, choice: The psychology of new venture creation, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16(2): 23-45.
32. Tonglet, M., Phillips, P.S., and Bates, M.P. 2004. Determining the drivers for householder pro-environmental behaviour: waste minimization compared to recycling. *Resources, Conservation and Recycling*, 42(1): 27-48.
33. Trafimow, D., and Finlay, K.A. 1996. The importance of subjective norms for a minority of people: Between subjects and within-subjects analyses. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(8): 820-828.

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 3(2), 2016
<http://jead.gau.ac.ir>

Studying of Intention of Undergraduate's Student of Khuzestan Ramin University of Agriculture and Natural Resources toward entrepreneurship

*M. Yazdanpanah¹, B. Khosravipour², Z. Mohammadi³ and M. Dehghanpour⁴

¹Assistant Prof., Dept. of Agricultural Extension and Education, Ramin Agriculture and Natural Resources University of Khuzestan, ²Associate Prof., Dept. of Agricultural Extension and Education, Ramin Agriculture and Natural Resources University of Khuzestan, ³M.Sc. Student, Agricultural Extension and Education, ⁴Ph.D. Candidate, Dept. of Agricultural Extension and Education, Ramin Agriculture and Natural Resources University of Khuzestan

Received: 24/3/2016 ; Accepted: 12/8/2016

Abstract

Intention to entrepreneurship is one of the most important predictor factor about entrepreneurship's behavior of people in the future. This study was done for investigation the intention to entrepreneurship at undergraduate by using of Theory of Planned Behavior (TPB). Target population was unemployed undergraduate of Khuzestan Ramin Agriculture and Natural Resources University. Stratified random sampling method was used to select the sample. Data were collected through questionnaires and then data were analyzed. Validity of questionnaire was confirmed by a comments of experts of agricultural extension and education. Then Cronbach's alpha was used to measure the reliability of various sections of the questionnaire. Cronbach's alpha coefficient of the questionnaire items were at an appropriate level. The collected data were analyzed by SPSS₂₀ software. Results indicated that two variables attitude to entrepreneurship and taking risk can significantly anticipate of changing toward intention to entrepreneurship ($R^2=65$). Finally, to improve undergraduate intention to entrepreneurship, some suggestions have provided.

Keywords: Entrepreneurship, Graduated students, Theory of planned behavior, Intentions

---

*Corresponding author: Masoudyazdan@gmail.com